

УДК: 338,
ББК:65.046.1

**МИНТАҚАИ ОЗОДИ
ИҚТИСОДИИ “СУҒД” ВА
НАҚШИ ОН ДАР
САНОАТИКУНОНИИ
БОСУРЪАТИ КИШВАР**

Шарифзода Мумин Машиқир, д.и.и.,
профессор, ректори ДДХБСТ, **Солиев**
Ҳомидҷон Абдуманнонович, унвонҷӯи
кафедраи маркетинг-агробизнеси ДДХБСТ
(Тоҷикистон, Хуҷанд)

**СВОБОДНАЯ
ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ЗОНА
«СУГД» И ЕЕ РОЛЬ В
УСКОРЕННОЙ
ИНДУСТРИАЛИЗАЦИИ СТРАНЫ**

Шарифзода Мумин Машиқир, д-р экон. наук,
профессор, ректор ТГУПБП; **Солиев**
Хомиддҷон Абдуманнонович, соискатель
кафедры маркетинга-агробизнеса ТГУПБП
(Таджикистан, Худжанд)

**“SUGHD” FREE ECONOMY
ZONE AND ITS ROLE IN
ACCELERATED
INDUSTRIALIZATION
OF THE COUNTRY**

Sharifzoda Mumin Mashokir, Dr. of Economics,
Professor, President of TSUPBP; **Soliyev**
Khomidjon Abdumannonovich, claimant for
candidate degree of the department of marketing-
agrobusiness under TSUPBP (Tajikistan, Khujand)
E-MAIL: anisjon_2014@mail.ru

Вожаҳои калидӣ: минтақаҳои озоди иқтисодӣ, саноат, сармоягузорӣ, иқтисодиёт, саноатикунони босуръат, энергетика, минтақаҳои махсуси иқтисодӣ

Масъалаҳои вобаста ба нақши минтақаҳои озоди иқтисодӣ (МОИ) дар раванди саноатикунонӣ баррасӣ гардидаанд. Инчунин самтҳои таъмини нерӯи барқ дар соҳаи саноат ва нақши он дар пешрафти соҳаи саноати мамлакат нишон дода шудааст. Исбот карда шудааст, ки дар фаъолияти корхонаҳои саноати мамлакат нақши энергетика ва сармоягузорӣ хеле бузург аст. Дар натиҷаи таҳлил муайян карда шудааст, ки МОИ дар руидаи саноати истеҳсолӣ нақши асосӣ бозида, фаъолияти самаранокӣ онҳо ба руидаи иқтисоди миллӣ ва минтақавӣ махсусан мусоидат мекунад. Ҳамзамон, нақши МОИ-и Суғд дар амалишавии ҳадафи саноатикунони кишвар нишон дода шудааст. Ҳаҷми истеҳсолоти саноати МОИ-и Суғд ва мавқеи он нисбат ба дигар минтақаҳои озоди иқтисодии мамлакат ба риштаи таҳлил қашаида шудааст. Нишондодҳои омӯрӣ оид ба ҷалби сармояи дохилӣ ва хориҷӣ ба соҳаҳои муҳталифи саноат, фаъолияти корхонаҳои муштарақ, фаъолияти МОИ ва амалишавии лоиҳаҳои сармоягузорӣ ба соҳаҳои афзалиятноки иқтисодиёти миллӣ, таҳлил гардидаанд. Ҳамзамон самтҳои минбаъдаи руидаи фаъолияти МОИ-и мамлакат пешниҳод гардидааст.

Ключевые слова: свободные экономические зоны, промышленность, инвестиции, экономика, ускоренная индустриализация, энергетика, свободные экономические зоны

Рассматриваются вопросы, связанные с ролью свободных экономических зон (СЭЗ) в процессе индустриализации. Также показан уровень электроснабжения промышленности и отмечена его роль в промышленном развитии страны. Доказано, что роль энергетики в деятельности промышленных предприятий страны очень велика. В результате анализа определено, что СЭЗ играют ключевую роль в развитии обрабатывающей промышленности, а их эффективное функционирование активно способствует национальному и региональному экономическому развитию. Подчеркивается роль СЭЗ «Суғд» в достижении целей индустриализации страны. Проанализирован объем промышленного производства СЭЗ «Суғд» и раскрыто ее положение по сравнению с другими свободными экономическими зонами.

Проанализированы статистические показатели по привлечению внутренних и иностранных инвестиций в различные отрасли, в деятельность совместных предприятий, в деятельность СЭЗ и в реализацию инвестиционных проектов в приоритетных отраслях национальной экономики. Предлагаются дальнейшие направления развития деятельности СЭЗ.

Key-words: free economy zones, industry, investments, economy, accelerated industrialization, energetics

The article dwells on the issues related to the role of free economy zones (FEZs) in the process of industrialization. There is also shown the standard of power supply in reference to industry and its role in industrial development of the country. It has been proved that the role of energetics in the activities of industrial outfits of the country is very great. According to the result of analysis it was determined that FEZs play a key role in the development of processing industry and their effective functioning actively promotes national and regional economy development. There is underlined the role of "Sughd" FEZ in the achievement of industrialization goals of the country.

The authors have analyzed the amount of industrial production of "Sughd" FEZ and disclosed its position in comparison with other free economy zones. They adduced statistical indices on attraction of home and foreign investments into various industries, in the activities of joint ventures and FEZs and into realization of investitive projects embracing priority fields of national economy; further streamlines of FEZs activities development being suggested.

Имрӯз гузариш ба сӯи рушди устувори мамлакат тавассути саноатикунонии босуръат оғози стратегияи нави амалишавандаи сиёсати давлатӣ арзёбӣ мешавад. Татбики концепсияи саноатикунонӣ, ҳамчун стратегияи иқтисодии минтақаҳои кишвар, ки ба навсозии саноатӣ ва усулҳои пешрафтаи технологӣ асос ёфтааст, афзоиши истеҳсоли моддиро таъмин менамояд, ки он боиси тағйирот дар сиёсати иқтисодӣ ва таҷдиди тамоми сохторҳои иқтисодӣ ва иҷтимоӣ мегардад.

Кайд кардан бамаврид аст, ки дар роҳи расидан ба ҳадафи ҷаҳоруми милли-саноатикунонии босуръати кишвар нақши минтақаҳои озоди иқтисодӣ (МОИ) назаррас мебошад. Зеро, дар МОИ бо истифодаи самараноки иқтисдорҳои истеҳсолӣ, ашёнҳои ҳоми ватанӣ ва қувваи қорӣ баҳри рушди иқтисоди миллий ва афзун гардидани номгуӣ маҳсулоти ватанӣ ва ҳаҷми он шароитҳои мусоид фароҳам оварда мешавад.

Дар марҳилаи имрӯзаи пешрафт ва ҷаҳонишавии муносибатҳои иқтисодии ҷаҳонӣ фаъолияти МОИ ба рушди иқтисодиёти кишвар бештар шароит баҳшида, асосан ба ҳалли масъалаҳои бунёдии иқтисодӣ, татбиқи барномаҳои саноатикунонӣ ва лоиҳаҳои стратегӣ водор мекунад. МОИ баҳри боз ҳам бештар намудани шароити қору истеҳсолот, рушди нишондиҳандаҳои истеҳсолӣ, татбиқи лоиҳаҳои инноватсионӣ, афзун намудани ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти ватанӣ ва ба содирот нигаронидани он фаъолият мебаранд.

Дар Паёми Пешвои миллат (26. 12. 2019) кайд гардидаст, ки «Дар натиҷаи тадбирҳои амалинамудаи Ҳукумати мамлакат дар се соли охир ҳиссаи соҳаи саноат дар маҷмӯи маҳсулоти дохилӣ аз 15,2 то 17,3 Ҷоиз афзоиш ёфт». Вобаста ба ин, дар «Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030» пешбинӣ шудааст, ки то соли 2030 ҳиссаи саноат ба 22 Ҷоиз расонида мешавад [7, с.4]. Ба ақидаи мо, агар тамоюли рушди соҳаи саноати кишвар дар заминаи фаъолияти босамари МОИ босуръат амалӣ шуда, давоми ҳар сол ҳиссаи он дар маҷмӯи маҳсулоти дохилӣ афзун гардад, ҳатман ба ҳадафи миллий ноил мегардем.

Бинобар ин, дар марҳилаи рушди иқтисодиёти миллий ва мунтазам амалишавии ҳадафҳои стратегияи мамлакат аз ҷониби Пешвои миллат эълон гардидани ҳадафи ҷоруми милли-саноатикунонии босуръати кишвар амали саривақтист [5, с.4].

Мақсад аз эълон гардидани ҳадафи мазкур, пеш аз ҳама, дар кишвар, хусусан дар МОИ ба роҳ мондани истеҳсолоти ватанӣ, ҳамчун омили рушди иқтисодиёти миллӣ, таъмин намудани аҳолии мамлакат бо маҳсулоти истеҳсоли ватанӣ, ба хусус ҳӯрокворӣ ва ба содирот нигаронидани он, ташкил кардани корхонаҳои нави саноатӣ ва дар ин замина бо ҷойи корӣ ҳарчи бештар таъмин намудани аҳоли, рақобатпазир кардани маҳсулоти дохилӣ дар бозори ҷаҳонӣ ва афзун гардонидани истеҳсоли маҳсулоти ватанӣ воридотивазкунанда дар раванди саноатикунони кишвар самтҳои афзалиятнок ба шумор мераванд.

Саноатикунон дар адабиёти иқтисодӣ раванди босуръати иқтисодӣ-иҷтимоии гузариш аз марҳалаи рушди анъанавӣ ба индустриалӣ буда, бо бартариҳои истеҳсолоти саноатӣ дар иқтисодиёт устуворӣ нишон медиҳад. Ҳамин аст, ки дар ҷараёни саноатикунон тағйироти назаррас ба миён омада, дар натиҷа бозори ҷаҳонӣ маҳсулот ва ҳамаи намуди хизматрасониҳо ташаққул ёфта, дар навбати худ, ҳавасмандии сармоягузорӣ ва рушди минбаъдаи иқтисодиёт авҷ мегирад. Ин амал ба он оварда мерасонад, ки бахшҳои алоҳидаи МОИ рушд ёфта, ҳаҷми истеҳсолоти саноатӣ афзун гардад.

МОИ, чунон ки аз мафҳумаш бармеояд, ҳудуди маҳсус аз ҷониби давлат ҷудонамудае ба шумор меравад, ки дорои имтиёзҳои андозӣ, бочӣ, молиявӣ буда, бо ҳадафҳои рушди иқтисодиву иҷтимоӣ таъсис дода мешавад. Вобаста ба ин, дар қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 5 март соли 2008 ҷаҳор МОИ ташкил карда шуда буд, ки аз рӯи ҷунин шаклҳои фаъолият мебаранд: МОИ “Суғд” - саноатӣ-инноватсионӣ дорои 24 субъект (20-то истеҳсолӣ, 4-то хизматрасонӣ), “Данғара”-истеҳсолӣ-инноватсионӣ дорои 27 субъект (21-то истеҳсолӣ, 6-то хизматрасонӣ), “Панҷ”-комплексӣ дорои 17 субъект (13-то истеҳсолӣ, 4-то хизматрасонӣ), “Ишқошим”-истеҳсолӣ-тиҷоратӣ дорои 3 субъект (1-то истеҳсолӣ, 2-то хизматрасонӣ) ва соли 2019 МОИ “Қӯлоб” таъсис дода шуд, шакли фаъолиятҳои истеҳсолӣ буда, дорои 1 субъект мебошад [8, с.13].

Бояд қайд намуд, ки дар замони муосир фаъолияти самараноки МОИ-и “Суғд”, “Панҷ”, “Данғара” ва “Ишқошим” ба ҳалли мушкилоти бо минтақаҳои алоҳидаи ҷумҳурӣ алоқаманд бо раванди босуръати рушди иҷтимоӣ-иқтисодӣ, паст намудани сатҳи бекорӣ, ташкили ҷойҳои нави корӣ, рушди соҳибкории истеҳсолӣ ва ғайра мусоидат менамояд. Зарур мешуморем, ки барои ин, пеш аз ҳама, бояд корҳои муҳим оид ба сохтмон ва бехтарсозии инфрасохтор, маблағгузорӣ ва фаъолнокии ин минтақаҳо ҷоннок карда шаванд [1, с.135].

Маълуман ҷунин минтақаҳо дар аксари ғӯшаҳои ҷаҳон бо намудҳои гуногун арзи ҳастӣ кардаанд, ки онҳо бо вазифаҳои аз ҳамдигар фарқ мекунанд. Инчунин, таъсиси ҳар як МОИ ҳадафҳои мушаххас дорад ва ҳадафҳои метавонанд аз ҳалли мушкилоти иқтисодӣ, саноатӣ, сиёсӣ ва иҷтимоии кишвар иборат бошанд. Бо назардошти ин, МОИ одатан ба минтақаҳои тиҷоратӣ, истеҳсолӣ ва технологияи инноватсионӣ тақсим мешаванд. Минтақаҳои маҳсуси иқтисодӣ дар зиёда аз 120 давлати дунё мавҷуданд, ки афзоиши содирот ва шӯғли аҳолиро дар кишварҳои худ ҳавасманд мекунанд. Мувофиқи маълумоти мавриди таҳлил мо, то соли 2025 ҳаҷми савдои молу маҳсулоти МОИ аз 30 то 40 фоизи савдои ҷаҳонро ташкил хоҳад дод. Нақши МОИ дар иқтисоди ҷаҳонӣ пайваста афзуда, дурнамои захираҳои сармоягузориро пешбинӣ мекунад ва рушди устувори раванди истеҳсолиро дар саноат таъмин менамояд [1, с.131].

Ҳамзамон, МОИ заминае барои татбиқи технологияҳои нав, истифодаи инноватсия дар истеҳсолот, истеҳсоли маҳсулоти нав ва батанзимдарории механизмҳои ҳамгирӣ байни давлат, тиҷорати дохила ва амалишавии лоиҳаҳои сармоягузори дохилиро берунӣ мебошад.

Дар шимолӣ Тоҷикистон МОИ “Суғд” фаъолияти хешро аз моҳи августи соли 2009 оғоз намуда, алҳол масоҳаташ ба 320 гектар доман паҳн кардааст ва аз ҷиҳати истеҳсоли маҳсулоти саноатӣ яке аз минтақаҳои фаъоли кишвар ба ҳисоб меравад. МОИ “Суғд” асосан минтақаи саноатиро истеҳсолӣ ва инноватсионӣ буда, дар минтақаи муҳити мувофиқ

ва шароити хуб барои сармоягузoron, махсусан имтиёзҳои андоз ва гумрукӣ фароҳам карда, субъектҳои гуногуни истехсолӣ ба қайд гирифта шудаанд [8, с.2].

Дар иртибот бо нуктаҳои боло марҳилаи кунунии рушди иқтисодиёти Тоҷикистон бо маҳдудияти назарраси маблағҳои бучетӣ, ки бо тағйирёбии нархҳои ҷаҳонии ашёи хом ва мураккаб шудани вазъи иқтисодӣ бо назардошти таҳримот алоқаманданд, тавсиф карда мешавад. Ҳукумат бояд ба рушди соҳаи иқтисодиёт, хусусан саноат, ки дар кишвари мо ба заминаҳои устувор, аз қабili афзунии қувваи корӣ ва ашёи хом, доро аст, мусоидати бештар кунад. Мусаллам аст, ки барои амалишавии ҳадафи саноатикунони кишвар омилҳои зарурӣ, пеш аз ҳама, қувваи барқ ва сармоягузорӣ басанда ҳастанд.

Бинобар ин, раванди амалишавии ҳадафҳои стратегии мамлакат дар замони хеле душвори иқтисодӣ, ки тамоми ҷаҳонро фаро гирифтааст, марҳила ба марҳила ба роҳ монда шуда, дар солҳои соҳибистиклолӣ аз тарафи ҳукумат баҳри таҳаввулоти саноатӣ тавачҷӯи зиёд зоҳир мегардад [2, с.152]. Ба андешаи мо, баҳри амалӣ намудани ҳадафи мазкур ва ба кор андохтани иқтидорҳои нав ба нави истехсолӣ саҳм ва ҷойгоҳи энергетика назаррас мебошад. Иқрор бояд шуд, ки имрӯз дар Тоҷикистон саноат ба қувваи барқ эҳтиёҷ дорад. Вобаста ба ин, аз ҷониби Ҳукумати кишвар барои муҳайё кардани иқтидорҳои нави истехсоли қувваи барқ тадбирҳои муассир андешида мешаванд, ки қадами устувор дар рушди иқтисодиёт ва саноатикунони кишвар мебошад.

Омили дигар дар роҳи амалӣ намудани саноатикунони босуръат бемайлон афзоиш бахшидани сармоягузории дохилӣ ва хориҷӣ дар МОИ ба ҳисоб меравад. Зеро, МОИ дар ҷалби сармояи дохилӣ ва хориҷӣ бо мақсади амалишавии лоиҳаҳои сармоягузорӣ, таъсиси корхонаҳои нави истехсолӣ нақши муҳим мебозанд. Дар минтақаҳои ҷумҳурӣ лоиҳаҳои амалишаванда ба манбаъҳои сармоягузорӣ эҳтиёҷ дошта, ин муаммои асосӣ маҳсуб мешавад, зеро бе сармояи кофӣ фаъолияти мунтазами соҳаро таъмин кардан ғайриимкон аст. Вобаста ба ин, саҳми лоиҳаҳои сармоягузорӣ дар соҳаҳои гуногуни каламрави Ҷумҳурии Тоҷикистонро дар ҷадвали зер дида мебароем.

Ҷадвали 1.

Маълумот оид ба лоиҳаҳои сармоягузорӣ дар минтақаҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон: аз рӯи соҳаҳо (с. 2019)

Кишвар минтақаҳо	Миқдори лоиҳаҳо вобаста ба соҳаҳо							Ҳамагӣ лоиҳаҳо	дар %
	Гидроэнергетика	Саноати кӯҳӣ	Инфрасохтор	Саноати сабук	Соҳаҳои кишоварзӣ	Сектори иҷтимоӣ	Туризм		
Тоҷикистон	47	23	18	39	13	18	3	161	100
Суғд	16	13	3	6	1	4	-	43	26,7
Хатлон	13	3	2	2	1	4	-	25	15,5
НТҶ	9	5	12	29	11	10	3	79	49,1
ВМКБ	9	2	1	2	-	-	-	14	8,7

Манбаъ: Додаҳои Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва амволи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон // www.investcom.tj [6, с.3]

Аз маълумоти ҷадвал бармеояд, ки дар вилояти Суғд ҳамагӣ 43 лоиҳаи сармоягузорӣ таҳия шудааст, ки ин нишондод нисбат ба миқдори умумии лоиҳаҳои дар кишвар таҳиягардида 26,7% - ро ташкил дода, қисми зиёди онҳо ба соҳаҳои саноат (13 лоиҳа) ва энергетика (16 лоиҳа) нигаронида шудаанд. Аз миқдори умумии лоиҳаҳои дар вилояти Суғд таҳиягардида 13-тоашон (30%) ба МОИ – и Суғд рост меоянд. Тасаввур метавон кард, ки агар лоиҳаҳои таҳияшуда сари вақт сармоягузорӣ шаванд, иқтидорҳои азими саноатӣ бунёд гардида, рушди иқтисоди миллӣ хеле ҷоннок карда мешаванд.

Бино ба маълумоти омӯрӣ, ҳаҷми сармоягузориҳои мустақим дар МОИ-и кишвар дар солҳои охир афзоиш ёфтааст. Масалан, дар МОИ-и «Суғд», тибқи маълумоти омӯрӣ, ҳаҷми умумии сармоягузорӣ ва андозҳои пардохтшуда суръати болоравиро инъикос намудааст [4, с. 85].

Бояд таъкид кард, ки МОИ пойгоҳе барои татбиқи технологияҳои нав, истифодаи инноватсия дар истеҳсолот, азхудкунии истеҳсоли маҳсулоти нав ва батанзимдарории механизмҳои ҳамгирӣ байни давлат, бизнеси дохила ва сармоягузори берунӣ инчунин амалишавии лоиҳаҳои сармоягузорӣ мебошад. Аз маълумотҳои омӯрӣ мушоҳида мегардад, ки ҳаҷми сармоягузориҳои мустақим дар МОИ кишвар дар соли 2019 андозаи 59,5 млн.сомониро ташкил дод. Саҳми асосии сармоягузориҳои азхудшуда ба минтақаҳои озои иқтисодии «Суғд»-19 млн.сомонӣ ва «Данғара»-36,8 млн. сомонӣ рост меояд.

Умуман, аз оғози фаъолият (с.2008) ба минтақаҳои озои иқтисодии мамлакат сармоягузориҳои мустақим ба маблағи 1,72 млрд. сомонӣ равона гардидааст, ки нишондиҳандаи мазкур дар вазъи феълӣ новобаста аз бӯҳрони иқтисодӣ ҳам назаррас арзёбӣ мегардад. Агар барои мисол ҳаҷми сармоягузорӣ дар МОИ “Суғд”-ро гирем, маълум мегардад, ки аз оғози фаъолияти он пардохти андозҳо дигаргун шудааст, ки онро аз диаграммаи зерин бахубӣ метавон дид.

Диаграммаи 1.
Нишондиҳандаҳои иқтисодӣ дар фаъолияти МОИ – и “Суғд”
дар солҳои 2010-2019 (бо сомонӣ) [3, с. 177]

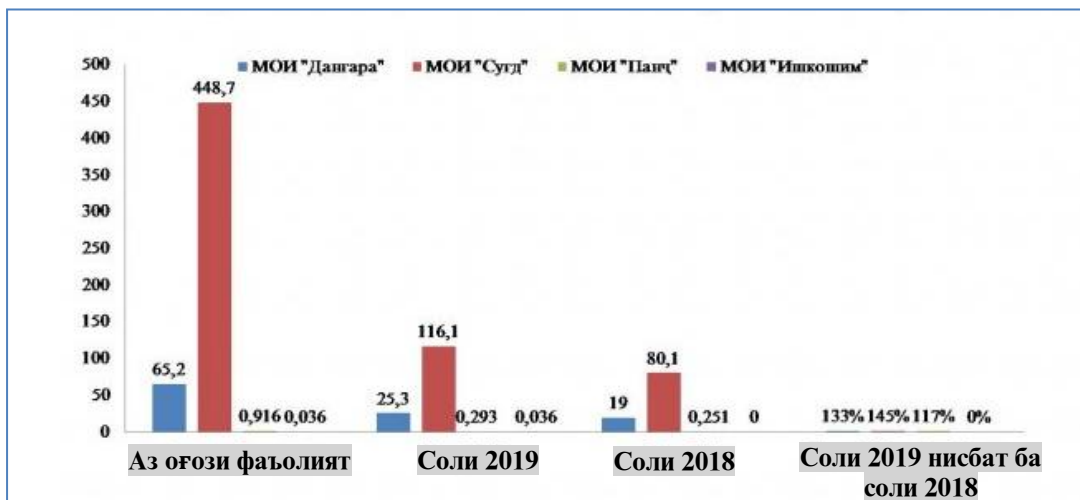
Диаграммаро муаллифон дар асоси додаҳои Сарраёсати омури назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тартиб додаанд.

Аз таҳлили диаграмма бармеояд, ки ҳаҷми сармоягузориҳо ба МОИ “Суғд” дар солҳои 2010-2019 тамоюли афзоишро касб кардааст. Агар, ҳамчун мисол, мо маблағҳои умумии пардохти андозро дар ин давра бинем, маълум мегардад, ки ҳаҷми умумии он 10 маротиба афзоиш ёфтааст, яъне аз 1566 ҳазор сомонӣ то ба 15672 ҳазор сомонӣ расидааст. Сабаби асосии зиёд гардидани ҳаҷми истеҳсолот афзоиши ҳаҷми сармоягузорӣ дар соҳаи саноат мебошад, ки аз 1,5 млн. сомонӣ то 14,3 млн. сомонӣ расидааст. Ба андешаи мо, сабаби ин болоравиҳо ба якҷанд омил вобаста аст. Пеш аз ҳама, дуруст интихоб намудани стратегияи рушди иқтисодии давлат, аз тарафи дигар, дар асоси қонун зиёд кардан ва ҳавасмангардонию субъектҳои иқтисодӣ барои ҷоннок кардани фаъолият дар МОИ мебошад. Инчунин, бо мақсади баланд бардоштани ҳаҷми содирот дар низоми гардиши савдои хориҷӣ корхонаҳои дар ҳудуди МОИ қайдшуда самаранок ва устувор фаъолият кардаанд, иқтидорҳои истеҳсоли мақсаднок истифода бурда шудаанд.

Вобаста ба ин, бино бар маълумоти омӯрӣ, дар соли 2019 дар минтақаҳои озоди иқтисодии кишвар маҳсулоти саноатӣ ба маблағи 141,7 млн.сомонӣ истеҳсол карда шудааст, ки нисбат ба соли 2018 42,6% зиёд мебошад. Ин нишондиҳанда дар МОИ-и “Суғд” 116,1 млн. сомонӣ, “Данғара” 25,3 млн. сомонӣ, “Панҷ” 0,293 млн. сомонӣ ва “Ишқошим” 0,036 млн. сомони ро ташкил кардааст. Аз ин бармеояд, ки 82%-и ҳаҷми истеҳсоли молҳои саноатии кишвар ба МОИ-и “Суғд” рост омада, саҳми ин минтақа дар рушди иқтисоди миллӣ ва расидан ба ҳадафи саноатикунонию босуръат назаррас мебошад. Барои таҳлил афзалиятҳои истеҳсолии МОИ-и “Суғд”-ро нисбат ба дигар минтақаҳо дар диаграммаи зерин манзур менамоем.

Диаграммаи 2.

Истеҳсоли маҳсулоти саноатӣ дар минтақаҳои озоди иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар солҳои 2018-2019, млн.сомонӣ [1, с.136]

Диаграммаро муаллифони таҳия кардаанд.

Аз нишондиҳандаҳои диаграмма бармеояд, ки ҳаҷми истеҳсоли маҳсулот дар МОИ-и “Суғд” нисбат ба дигар минтақаҳо зиёдтар мебошад. Мушаххасан дар минтақаҳои мазкур ҳаҷми истеҳсоли маҳсулот дар соли 2019 нисбат ба соли 2018 ба андозаи 145% зиёд гардидааст. Ин нишондиҳанда дар минтақаҳои “Данғара” ба андозаи 133% ва “Панҷ” 117% мебошад. Сабаби зиёд гардидани нишондиҳандаҳои истеҳсолии МОИ-и “Суғд”-ро дар рушди соҳаи сармоягузорӣ дар ин минтақа ва бо мутахассисони баландихтисос таъмин

будани он медонем. Ба андешаи мо, чунин фаъолияти ибратпазири МОИ-и “Суғд” дар заминаи иқтидорҳои истеҳсоли ва ворид намудани технологияҳои нави инноватсионӣ, афзун намудани истеҳсоли намудҳои гуногуни маҳсулот дар роҳи амалишавии ҳадафи стратегияи мамлакат такони ҷиддӣ хоҳад шуд.

Дар ҳамин ҷода пешниҳод менамоем, ки баҳри пешрафти соҳа ва таъмини МОИ-и кишвар бо мутахассисони баландхаттисоси соҳавӣ дар мавридҳои созгор дар муассисаҳои марбутаи таълимии мамлакат доир ба хусусиятҳо, қоидаву қонуниятҳо ва бартариятҳои фаъолият дар МОИ пайвасти омӯзониди шаванд.

Имрӯз гуфта метавонем, ки дар қаламрави кишвар дурнамои ташкили минтақаи маҳсули иқтисодӣ вучуд дошта, дар ин замина дар маҳалҳои муносиб минтақаи маҳсули сайёҳӣ ва фароғатӣ таъсис додан манфиатбахш хоҳад буд. Бидуни шубҳа, чунин тадбир ба маҳалҳое, ки ба сармоягузориҳои гуногун ниёз дорад, метавонист бештар манфиат орад.

Бо мақсади марҳила ба марҳила амалӣ намудани ҳадафи саноатикунони босуръати кишвар ба рушди соҳибкорӣ (хурду миёна), маҳсусан соҳибкории истеҳсоли ва ҷоннок намудани фаъолияти сармоягузорӣ, диққати маҳсус додан зарур аст. Ба соҳибкории хурду миёна, дар навбати аввал ба соҳибкорони соҳаҳои истеҳсоли ватанӣ, ки дар МОИ фаъолият мебаранд, ҳарчи бештар имтиёзҳои андозӣ дода шаванд. Бо назардошти шароити хуби табиӣ муҳим аст, ки коркарди оқилонаву мақсадноки маҳсулоти (ашёи хоми) соҳаи кишоварзӣ дар сатҳи сифатан нав ба роҳ монда шавад.

Ҳамин тариқ, чунин мешуморем, ки фаъолияти пурра ва устувори МОИ имконият медиҳад, ки мушкилоти дар минтақаҳои ҷумҳурӣ, хусусан дар тамоюли босуръати рушди иқтисодӣ-иҷтимоӣ, бунёди корхонаҳои саноатӣ, паст намудани сатҳи бекорӣ, ташкил додани ҷойҳои нави кории инноватсионӣ ва ғайра ҷойдошта, ҳал карда шаванд.

Чун ҳулоса қайд кардан ҷоиш аст, ки иқтидорҳои истеҳсолии МОИ дар самти баланд бардоштани рушди иқтисоди миллӣ мақоми назаррасе касб карданашон аз эҳтимол комилан дур нест. Инро дар мисоли МОИ “Суғд” метавон мушоҳида кард, ки бо истифодаи самараноки иқтидорҳои истеҳсоли ба иҷропазир будани ҳадафҳои стратегияи дар пешистода ба таври равшан далолат менамоянд.

Пайнавишт:

1. *Ғаффаров Ф.М. Нақши сармоягузорӣ ва МОИ дар раванди саноатикунони кишвар/мақолаи илмӣ /Душанбе: Ахбори Донишгоҳи миллӣ, 2019. – С. 130-139.*
2. *Мирсаидов А.Б. Соҳибистиқлолӣ ва рушди иқтисоди миллӣ. - Хучанд, 2008. - С.252.*
3. *Маълумоти оморӣ Сарраёсати Агентии оморӣ назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар вилояти Суғд дар соли 2020. – С. 385.*
4. *Оморӣ солони Ҷумҳурии Тоҷикистон // Маҷмӯаи оморӣ Агентии оморӣ назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, 2019. – 465с.*
5. *Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон аз 26.12.2018. ш. Душанбе. www.president.tj. (санаи муроҷиат: 05.01.2021).*
6. *Сомонаи расмӣ Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон // www.investcom.tj. (санаи муроҷиат: 08.01.2021).*
7. *Сомонаи расмӣ Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, www.president.tj. (санаи муроҷиат: 15.01.2021).*
8. *Сомонаи расмӣ МОИ - Ҷумҳурии Тоҷикистон // info@fez.tj. (санаи муроҷиат: 02.01.2021).*

Reference Literature:

1. Gaffarov F.M. *The Role of Investitures and FEZs in the Process of the Country's Industrialization.* – Dushanbe: National University Tidings, 2019. – pp. 130 – 139.
2. Mirsaidov A.B. *Independence and Development of National Economy.* – Khujand, 2008. – p. 252.
3. *Statistical Data of the Central Managerial Office of the Agency of Statistics under the Auspices of Tajikistan Republic President in Sughd Viloyat for 2020.* – p. 385.
4. *Yearly Statistics of Tajikistan Republic. Statistical Collection of the Statistical Agency under the Auspices of Tajikistan Republic President.* 2019. – p. 465.
5. *The Message of Tajikistan Republic President Emomali Rahmon from 26.12.2018.* – Dushanbe, www.president.tj.
6. *Official Site of the Committee on State Investitures and Management with State Property of Tajikistan Republic* // www.investcom.tj. (санаи мууроҷиат 08.01.2021)
7. *Official Site of Tajikistan Republic President,* www.president.tj. (санаи мууроҷиат 15.01.2021)
8. *Official Site of FEZs of Tajikistan* // info@fez.tj. (санаи мууроҷиат 02.01.2021)